

De [r]: raadselachtige medeklinker

De [r] is een lastig te verwerven klank voor kinderen en is vaak één van de laatste klanken die kinderen leren spreken. Kinderen die na de leeftijd van vijf jaar moeite blijven houden met het produceren van de [r] komen in aanmerking voor logopedische behandeling.

Geschiedenis

De oudste Nederlandse [r] is vermoedelijk de tongpunt-[r]. Deze vorm werd tot in de 20ste eeuw als de enige correcte [r]-klank beschouwd. In het Nederlands worden tegenwoordig twee vormen van de [r] algemeen aanvaard: de apicale [r] of tongpunt-[r] die voorin de mond gevormd wordt en de uvulaire [r] of huig-[r] die achterin de mond gevormd wordt. In de geschiedenis zijn er telkens perioden geweest waarin afwisselend de tongpunt-[r] of huig-[r] gebruikt werd. Ook waren er perioden waarbij de [r] met meer dan wel minder 'rateling' werd geproduceerd.

Regionale verschillen

Tegenwoordig bestaat er in de Nederlandse regio's een verschil in voorkeur tussen de tongpunt-[r] en de huig-[r]. De tongpunt-[r] staat alleen nog sterk in de provincie Zeeland en in het noorden van Nederland. Eigenlijk bestaat er in Friesland maar één variant: de tongpunt-[r], of zoals ze in Friesland zeggen, de ratelklank.

In de rest van Nederland heeft de huig-[r] het al lang overgenomen van de tongpunt-[r]. Dit kan wellicht verklaard worden door de invloed van de media. Populaire televisiepresentatoren hoor je zelden nog spreken met een tongpunt-[r]. Onduidelijk is nog in hoeverre de aanwezigheid van andere talen, bijvoorbeeld Marokkaans, Turks of Surinaams, en daarmee andere spraaksystemen, invloed zullen hebben op de uitspraak van het Nederlands en dus ook op de [r]-vorming.

De Gooise [r]

Naast de tongpunt-[r] en de huig-[r] is er de zogenaamde Gooise [r]. Deze 'nieuwe' [r] heeft in de laatste jaren de aandacht van taalkundigen getrokken. Hij komt alleen na klinkers voor en daardoor ook nooit aan het begin van woorden. Niemand spreekt daarom alleen met een Gooise [r]; hij wordt altijd in combinatie met een ander type [r] gebruikt, over het algemeen de huig-[r].

De [r]: wat doet de logopedist?

Als eerste neemt de logopedist een articulatieonderzoek af na te gaan in welke woordposities het kind moeite heeft met de [r]. Tevens observeert de logopedist door welke klank de [r] wordt vervangen (meestal een [l] of een [j]). Vervolgens zal de logopedist bepalen hoe het behandelplan er uit komt te zien. Meestal wordt gekeken of de tongpunt [r] stimuleerbaar is. Mocht dit niet zo zijn, dan zal de behandeling zich richten op het aanleren van een huig [r]. De meeste logopedisten starten de [r]-articulatiebehandeling wanneer het kind vijf à zes jaar is. Een kind moet rond het vijfde levensjaar de [r], al dan niet correct gearticuleerd, kunnen produceren. Op veel basisscholen wordt in groep 3 de leesmethode 'Veilig leren lezen' gebruikt. Eén van de eerste woorden die een kind leert lezen bij deze methode is het woord 'roos'. Daarom is het over het algemeen prettig dat een kind eind groep 2 de [r] correct kan produceren.

Correspondentieadres

Schoolstraat 66
9581 GC Musselkanaal

Telefoon

06 - 539 77 217

Internet

www.logopedietotaal.nl

E-mail

info@logopedietotaal.nl

Locatie Meeden

Dorpshuis Meeden

Tussen Baide Meulens 16
9651 BW Meeden

Locatie Veendam

Sportcentrum Oxygym

Boven Oosterdiep 9
9641 JM Veendam

Locatie Wildervank

AhoedT

Nijveenlaan 25
9648 BE Wildervank

In dit nummer

De [r]: raadselachtige medeklinker

Informatie over deze klank.

Alles kids

Wat begint allemaal met de letter r?

Belangrijke informatie

Afmeldingen voor behandelingen dient u **tenminste 24 uur** van tevoren door te geven. In geval van ziekte dient u 's ochtends tussen 8.00 en 8.30 uur af te melden bij de **behandelend logopedist**.

Uitzonderingen op bovengenoemde regels worden door de behandelend logopedist duidelijk aangegeven.

Vergeet u niet wijzigingen met betrekking tot uw zorgverzekeraar zo snel mogelijk door te geven aan de behandelend logopedist?

Wist u dat...

Logopediepraktijk Totaal inmiddels alweer **één jaar** bestaat?

Wat begint allemaal met de letter **r** ?

Oplösungen: regen, roos, paard, patat, news, rat, raket, zebra, ring, racket, vlinder, vrachtwagen, beer, raam, hoed, rups, haan, rook